

“İSO İkinci 500’ün ihracat başarısı ve istihdama katkısı takdire değer”

ERDAL BAHCIVAN
İSTANBUL SANAYİ ODASI
YÖNETİM KURULU BAŞKANI

İSO İkinci 500 çalışmamızın 2021 yılı sonuçları, dünya ekonomisinin pandemi krizinden çıkış sancılılarıyla geçirdiği hareketli bir yılın **sanayiye** yansıyan fotoğrafı niteliğinde.

Öncelikle 2021 yılındaki aşı uygulamalarıyla dünyada hemen her sektöre dönük talebin beklenenden erken toparlandığına tanıklık ettik. Bu, beraberinde tedarik krizini getirdi. Gevşek para ve maliye politikalarının sağladığı rekor parasal genişlemenin en yıkıcı yan etkisi ise sonuçlarını bugün de yaşamakta olduğumuz küresel enflasyon oldu.

2021 yılını çift haneli bir büyümeyle kapatan ülkemizde ise **sanayi** kuruluşlarımız, özellikle dış pazarlardaki performanslarıyla güçlenen küresel talepten payını almış görünüyor.

İSO 500’e göre daha küçük ölçekli ve KOBİ niteliğinde şirketlerden oluşan **İSO İkinci 500’ün** ihracatı yüzde 35’lik bir büyümeyle 2021’de Türkiye genelinden ve **İSO 500’den** daha başarılı bir görünüm sunuyor.

Fakat **İSO İkinci 500’ün** verilerine baktığımızda borçlanma yapısında belirgin bir bozulma dikkatimizi çekmektedir. Söz konusu veriler **İSO İkinci 500’de** işletme faaliyetlerinin giderek daha fazla borçlanma ağırlıklı olarak finanse edildiğini ortaya koyuyor. Asıl önemlisi ise borcun vade yapısında da gözle görülür bir kısılmanın olması.

Baktığımızda, mali borçların toplam borçlar içindeki payı yüzde 57,6’dan yüzde 54,2’ye inerken, diğer borçların payı yüzde 42,4’ten yüzde 45,8’e yükselmiş görünüyor. Bunun anlamı şu; **İSO İkinci 500** şirketleri faaliyetlerin finansmanında ve artan işletme sermayesi ihtiyacının karşılanmasında ticari borçları çok daha fazla kullanmışlar. Bir başka deyişle 2021’de **sanayiciler**, bankalara olan borçlarından çok daha büyük bir hızla başka firmalara borçlanmışlar. Bu, **İSO İkinci 500** araştırmalarında karşımıza

çıkan yeni bir durum olarak dikkat çekiyor.

Şunu açıkça belirtmek gerekir ki, başta ihracatçı **sanayicilerimiz** olmak üzere, şirketlerimiz son yıllarda nitelikli ve kaliteli finansmana erişimde çeşitli güçlükler yaşıyor. Bu tabloya bakarak şunu söyleyebiliriz; finansman koşullarının sıkılaştığı ve kredi imkanlarının daraldığı son dönemlerde, **sanayicilerimizin** içinde bulunduğu bu durum, zincirleme reaksiyon halinde gelişebilecek ödeme risklerine işaret etmesi bakımından son derece endişe vericidir.

Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de KOBİ’ler ölçek büyütmek, rekabetçiliği artırmak ve pazarını genişletmek için büyük çaplı yatırımlara daha fazla ihtiyaç duyuyor. Buradan hareketle kurlardaki yükseliş ve finansman koşullarındaki sıkılaşmanın dev şirketlere kıyasla KOBİ’ler için daha zorlayıcı bir ortam oluşturduğuna şüphe yok.

Öte yandan **İSO İkinci 500** şirketlerinin ana büyüklük kriteri olan üretimden satışlarının, 2021 yılında yüzde 77,5 oranında artarak 191,1 milyar TL’den 339,2 milyar TL’ye yükselmesini önemli bir başarı olarak görebiliriz.

İkinci 500 şirketlerinin, 2021’de **İSO 500’ü** aratmayacak şekilde hem faaliyet gi-

derlerini hem de yıl içerisindeki döviz kuru dalgalanmalarını başarıyla yönettikleri de söylenebilir, zira hem EBITDA hem de vergi öncesi dönem karlılığında dikkat çekici iyileşme söz konusu.

Diğer taraftan finansman giderleri, büyük kuruluşlarda olduğu gibi İkinci 500’de de karlılığın temel belirleyicilerden biri olmayı sürdürdü. Türk lirasındaki değer kaybı, enflasyondaki artış ve faiz oranlarındaki yükselişin etkisiyle **İSO İkinci 500’ün** finansman giderlerinin 2021 yılında yüzde 114,4 oranında artarak 20,1 milyar TL’ye yükselmiş olması bunun açık bir göstergesi.

Ülkemiz **sanayisinin** teknolojiye dayalı, nitelikli ve katma değer yaratan bir üretim yapısına kavuşması, dünya ile rekabetimiz açısından zorunlu. Ne var ki, 2021’de **İSO İkinci 500’de** halen yüzde 70’in üzerinde düşük ve orta-düşük teknoloji ağırlıklı bir yapının aşılamadığı görülüyor. Bu durum, kat etmemiz gereken uzun bir yol olduğunu gösteriyor.

Bunun için kuşkusuz AR-GE harcamalarında ciddi bir sıçramaya ihtiyacımız var. Nitekim **İSO İkinci 500** sonuçları, **sanayi** kuruluşlarının AR-GE’ye ayırdıkları kaynakların üretimden satışlara oranla binde 5’in altında sıkışıp kalmış olduğunun altını çiziyor. **Sanayimiz** giderek dijitalleşen küresel rekabet ortamında bundan çok daha fazlasına ihtiyaç duyuyor.

2021 yılında **İSO İkinci 500’ün** istihdamı yüzde 5 artarak 261 bin kişiye çıkarken aynı yılda ödenen maaş ve ücretlerdeki artış ise yüzde 39 oldu. **Sanayinin** istihdamı sürükleyici özelliği burada da karşımıza çıktı.

2022 itibarıyla, dünyada enflasyon ve büyüme açısından beklentilerin olumsuzlaştığı, 1970’lere dönüş ve “stagflasyon” endişelerinin arttığı bir dönemden geçiyoruz. **Sanayimizin** de bu hava değişiminden etkilenmemesi ne yazık ki pek de mümkün görünmüyor. Bu bağlamda **İSO İkinci 500’ün** 2021 yılı sonuçları, bir yandan **sanayicilerimizin** değişen koşullara uyum sağlama yeteneğine işaret ederken diğer yandan da zor bir döneme hazırlıklı olmak için çıkarılması gereken dersleri ortaya koyuyor.

Bugün

Merkez Bankası, Finansal Hizmetler
İstatistikleri ve Finansal Hizmetler
Güven Endeksi 2022 Ağustos
verilerini açıklayacak.

İstanbul Sanayi Odası Meclis
Toplantısı saat 15:00'da
gerçekleşecek.

Yarın

TÜİK, Hizmet, Perakende Ticaret ve
İnşaat Güven Endeksleri 2022 Ağustos
verilerini açıklayacak.

Merkez Bankası, İktisadi
Yönelim İstatistikleri ve Reel
Kesim Güven Endeksi 2022
Ağustos verilerini açıklayacak.

Merkez Bankası, İmalat Sanayi
Kapasite Kullanım Oranı 2022 Ağustos
verilerini açıklayacak.

PLASFED Başkanı Ömer Karadeniz, "İSO İkinci 500"ün yüzde 60'ından fazlası 4 sektör grubunda toplanıyor. Bu firmalar sektörümüzle bağlantılı olup, 91'i gıda ürünleri **sanayi**, 81 firmayla tekstil ürünleri **sanayi**, 71 firmayla ana metaller ve makine imalat **sanayi** ve 68 firmayla kimyasal ürünler, plastik ve kauçuk ürünler **sanayisidir**. Bu dört sektör, üretimden net satışların yüzde 60'ından fazlasını gerçekleştiriyor" dedi.

Ekonomiye katkı sunan şirketlerimiz desteklenmeli

İSO İstanbul Sanayi Odası'nın, Türkiye'nin 2021 yılı İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını ilişkin değerlendirmelerde bulunan Plastik Sanayicileri Federasyonu (PLASFED) Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Karadeniz, "Sanayimiz ve tüm sektörlerimiz için gurur verici olan bu tablonun gelecek senelerde de devam edeceğinden şüphem yok. Sanayimiz işlediği süreçte üretimimiz devam edecek, ihracatımız artacak ve kuruluşlarımız bizi daha da gururlandırmaya devam edecektir" dedi.

Karadeniz, sektör verilerine bakıldığında geçen senelere kıyasla ihracatın ciddi bir şekilde arttığının önemine vurgu yaparken, şu değerlendirmede bulundu:

"Özellikle 2021 yılının ikinci yarısı ve son döneminde döviz kurunda yaşanan ciddi dalgalanmalara rağmen işletmelerimiz üretmeye devam etmiş, ihracata odaklanarak kur riskini bertaraf etmeye yönelmiştir. Dolar bazında ciro kaybına uğrayan işletmeler ihracat sayesinde ayakta durmuş, bu da sektörün büyümeye devam etmesi için üretimin ve ihracatın ne derece önemli olduğunu göstermiştir. İSO İkinci 500'ün üretimden net satışlarının değerlendirmesine baktığımızda, 2019 yılındaki yüzde 14,2 iken pandeminin yaşandığı 2020 yılında bu oran yüzde 21,7 olarak artış göstermiş, 2021 yılında iç ve dış talepteki toparlanmayla birlikte enflasyon ve döviz kurlarındaki

artışların da etkisiyle İSO İkinci 500'ün üretimden satışları yüzde 77,5'lik artış göstermiştir. Bugün İSO İkinci 500'de yer alan plastik sektörü işletmeleri döviz kurunda yaşanan bu olumsuz gelişmelere rağmen son derece özverili bir şekilde üretmeye ve çalışmaya devam etmektedir"

"İşletmelerin desteklenmesi önemli"

Çatı kuruluş PLASFED Plastik Sanayicileri Federasyonu olarak sektördeki ülke ekonomisine önemli katkılar sağlayan işletmelerin desteklenmesi gerektiğinin altını çizen Karadeniz, "2021'de İSO İkinci 500'ün üretimden net satışları yüzde 77,5 oranında artarak 191,1 milyar TL'den 339,2 milyar TL'ye yükseldi. Bu rakamlar işletmelerimizin ne denli ciddi çalıştığını gösteriyor. İkinci 500'ün, İSO tarafından oluşturulmuş olan 10'lu sektör gruplandırılmasına göre yapılan dağılıma bakıldığında, yüzde 60'ından fazlasının 4 sektör grubunda toplandığını görüyoruz. Bu firmalar sektörümüzle bağlantılı olup, 91'i gıda ürünleri **sanayi**, 81 firmayla tekstil ürünleri **sanayi**, 71 firmayla ana metaller ve makine imalat **sanayi** ve 68 firmayla kimyasal ürünler, plastik ve kauçuk ürünler **sanayisidir**. 2021 yılı verilerine göre bu dört sektör, üretimden net satışların yüzde 60'ından fazlasını gerçekleştiriyor. İşletmelerimizin başarılarını kutluyor ve devamının uzun yıllar boyu sürmesini temenni ediyorum" şeklinde konuştu.

BORÇLANMA DAVRANIŞI, TÜRKİYE EKONOMİSİNİN GENEL GÖRÜNÜMÜNE IŞIK TUTUYOR

Finansmana erişim sorunu **sanayi** devlerinin ticari borçlarını artırıyor

Hem İlk 500 hem de İkinci 500'de firmalar 2021 yılında ticari faaliyetlerindeki güçlü büyümeyi daha fazla borçlanarak gerçekleştirdi. Finansmana erişim ve finansmanın maliyeti sorunları nedeniyle **sanayi** devlerinin toplam borçlarının içinde mali borçların oranı gerilerken diğer borçların oranı artıyor. Bu durum faaliyetlerin finansmanında ticari borçların daha ağırlıklı olarak kullanıldığını gösteriyor.

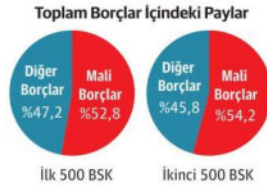
Türkiye'de özel sektör faaliyetlerinin finansmanı büyük ölçüde borçlanma ağırlıklı olarak gerçekleşirken, kaynak yapısında toplam borçlar lehine olan bozulma giderek derinleşiyor. Bu tablo Türkiye'nin İlk 1000 şirketinin temel finansal göstergelerine de yansımış durumda. Hem İlk 500 BSK hem de İkinci 500 BSK'da 2021'de toplam borçların payı artarken, özkaynakların payı geriledi. İlk 500 BSK'da borç/özkaynak dağılımında borçların payı ilk kez yüzde 70'i geçerken, İkinci 500 BSK'da ise son 4 yılın en yüksek seviyesine çıktı.

2021 yılında karlardaki büyüme özkaynakları kısmen desteklese de borçlardaki artışın özkaynaklara göre daha hızlı olduğu söylenebilir. Söz konusu yılda pandemi sonrası ekonomik ve sosyal faaliyetlere geri dönüşler iç ve dış talepte önemli toparlanma sağlarken, bu durum **sanayi** sektörünün büyümesine ve buna bağlı olarak da şirketlerin finansman ihtiyaçlarının artmasına neden oldu. Özellikle geçen yılın sonlarına doğru görülen enflasyon ve kur artışları da **sanayicilerin** işletme sermayesi ihtiyacını artırdı. Veriler ise İlk 1000

İlk 500'de ana metal, İkinci 500'de tekstil en borçlu sektör

Sektörel bazda mali borçların yapısına bakıldığında, İlk 500 BSK'da 2021'de en yüksek mali borcu olan sektör olarak ana metal **sanayi** yine ilk sırada yer aldı. Bu sektörlü sırasıyla gıda ürünlerinin imalatı ve elektrik, gaz, buhar, havalandırma sistemleri **sanayi** izledi. İkinci 500 BSK'da ise en yüksek mali borcu olan sektör tekstil ürünleri imalatı olurken; ikinci ve üçüncü sıra İlk 500 BSK'daki gibi aynı sektörler oldu.

BSK'nın büyümelerini ve işletme sermayesi ihtiyaçlarını daha çok borçlanma yolu ile karşıladıklarını gösteriyor.

Yüksek karlara rağmen özkaynak yaratılmadı

2020 yılında da yüksek oranlı bir borçlanma söz konusuydu. Bunda özellikle kamunun salgın nedeniyle sektörleri ve firmaları desteklemek amacıyla devreye aldığı

uygun maliyetli kredilerin etkisi büyüktü. Ancak 2021'de durum biraz daha farklı seyretti. 2021 yılında firmaların borç ve özkaynak gelişmelerini finansal koşullardan ziyade faaliyetlerinin belirlediği söylenebilir. İhracatın, üretimin ve satışların önemli ölçüde arttığı bu yılda **sanayi** kuruluşları büyümeyi daha çok borçlanma yolu ile finanse ettiler. Yüksek karlara rağmen firmaların, özkaynak yaratma imkanları artırmamış görünüyordu.

Bu anlamda her iki gruba mercek tutulduğunda, İlk 500 BSK'da 2015 yılında ilk defa yüzde 60'ın üzerine çıkan toplam borçların payı 2019 ve 2020 yıllarında yüzde 68,4 olarak gerçekleşirken, 2021 yılında toplam borçların payı 2,3 puan daha artarak yüzde 70,7'ye çıkarken, özkaynakların payı yüzde 29,3 oldu. Böylece borçların payı en yüksek, özkaynakların payı ise en düşük seviyede gerçekleşti. Listedeki özel

kuruluşlara bakıldığında ise tablo borçlar lehine daha fazla dönmüş durumda. Öyle ki, İlk 500 BSK'da özel kuruluşların toplam borçlarının payı 1,5 puan artarak yüzde 70,6'ya çıkarken; özkaynaklarının payı yüzde 28,4'e geriledi.

İkinci 500 BSK'ya bakıldığında da, kaynak yapısında borçların payının artmaya devam ettiği görüldü. İkinci 500 BSK'da 2014-2016 yılları arasında yüzde 60-40 civarında seyreden borç-özkaynak dağılımı 2017'de belirgin şekilde bozulmuş, 2018 ve 2019 yılları arasında özkaynaklar lehine kısmen bir iyileşme yaşanmıştı. Son iki yılla bakıldığında özkaynak payının yeniden gerilediği görülüyor. Bu pay 2020'de yüzde 39,2 ile 40 eşliğinin altına geriledikten sonra geçen yıl 1,7 puan daha azalarak son 4 yılın en düşük olan yüzde 37,5 seviyesinde gerçekleşti. Toplam borçların payı ise aynı yıl yüzde 60,8'den 62,5'e yükseldi.

Firmalar birbirlerini finanse etti

Peki borçların yapısına bakıldığında, orada gelişmeler ne durumda? Borçlar, mali ve diğer olmak üzere iki gruba ayrılıyor. Hem İlk 500 BSK'da hem de İkinci 500 BSK'da mali borçların toplam borçlar içindeki payı azaldı. Bu durum şirketlerin bankalardan daha çok piyasadan borçlanarak faaliyetlerini finanse ettiğini gösteriyor.

İlk 500 BSK'ya bakıldığında 2021 yılında **İSO 500**'ün mali borçları yüzde 59,3; diğer borçları ise yüzde 86,5 arttı. Böylece mali borçların payı 2021 yılında yüzde 52,8'e inerken, diğer borçların payı yüzde 47,2'ye yükseldi. İkinci 500 BSK'da da mali ve diğer borçlar, 2021 yılındaki büyüme koşullarının etkisiyle hızlı bir artış kaydederken, 2020'den farklı olarak diğer borçlardaki artış mali borçlardaki artışın oldukça üzerinde gerçekleşti. Geçen yıl mali borçlar yüzde 75,9 artarken diğer borçlar yüzde 102 oranında yükseldi. Böylece di-

ğer borçların toplam borçlar içindeki payı 2020 yılında yüzde 42,4 iken, 2021 yılında yüzde 45,8'e yükseldi. Mali borçların payı ise yüzde 54,2'ye geriledi. Başka bir ifadeyle, İkinci 500 BSK'nın 2021 yılındaki faaliyetlerinin finansmanı mali borçlarından çok ticari borçlar üzerinden gerçekleşti.

Mali borçların vadesi kısaldı

Mali borçların vade yapısı firmaların finansman kalitesi ve sürdürülebilirliği açısından önem taşıyor. Kamunun destek kredilerinin 2020 yılının sonunda sona ermesiyle, **sanayi** kuruluşları kredi olanakları için geçen yıl yeniden bankaları ve finansal kurumları kullanmaya başladı. Ayrıca 2021'de borçlanma maliyeti yükselirken, görece düşük maliyetli krediler olan kısa vadeli rotatif krediler daha fazla tercih edildi. Yine hızla yükselen ihracatın finansmanında da kısa vadeli kredilerin ağırlıklı olduğu görülüyor. Tüm bu gelişmeler de mali borçlar içinde kısa vadeli borçların payının artmasına neden oldu.

Mali borçların vade yapısına ilişkin olarak en büyük 1000 **sanayi** kuruluşunun göstergelerine inildiğinde İlk 500 BSK'da 2016 yılında yüzde 37,8 ile en düşük seviyesine inen kısa vadeli mali borçların toplam mali borçlar içindeki payı, 2017 ve 2018'de artış eğilimi gösterirken, 2018'de yüzde 45,3 ile zirve yapmıştı. 2019 ve 2020 yıllarında yüzde 41,4 ve 41,2 ile yatay seyreden kısa vadeli mali borçların payı 2021 yılında ise 1,6 puan artarak yüzde 42,8'e yükseldi. Geçmiş yıllara bakıldığında İkinci 500 BSK'nın kısa vadeli borçlarının payı yüzde 50'nin altına düşerek aşağı yönlü bir eğilim göstermiş ve 2020'de 44,7 olarak gerçekleşmişti. 2021 yılında kısa vadeli borçların toplam mali borçlar içindeki payı belirgin bir artış gösterdi ve 5 yıl aradan sonra yeniden yüzde 50 seviyesine ulaştı.

DÜNYA, İSO İKİNCİ 500'ÜN PERFORMANSINI İNCELEDİ

KOBİ'ler ihracatta İSO 500'den atak

İstanbul Sanayi Odası İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu, pandemi süreci 2020 ve 2021'de ihracatta İSO 500 Büyük Sanayi Kuruluşu'ndan daha iyi performans sergiledi. DÜNYA'nın İSO İkinci 500'e ilişkin hazırladığı özel dosyasında yaptığı değerlendirmede, KOBİ'leri temsil eden İkinci 500 listesinde yer alan şirketler, 2020'de ihracatlarını yüzde 1,2 oranında artırmayı başarırken, aynı yıl İSO 500 Büyük'te yer alan şirketlerin ihracatı yüzde 12,8 oranında düşmüştü. 2021'de ise İSO 500 Büyük, ihracatını yüzde 33,9 artırırken, İSO İkinci 500 şirketleri yüzde 35,4 artırmayı başardı. **MERVE YİĞİTCAN/15-28**

PANDEMİ SINAVI İYİ

İSO İkinci 500 listesinde yer alan şirketlerin temsil ettiği 25 sektörün 20'si 2021 yılında ihracatını artırmayı başardı. Pandemi koşullarının tam anlamıyla hüküm sürdüğü, bu açıdan ticaret dengelerinin alt üst olduğu 2020'de de genel ihracattaki düşüşün aksine, İSO İkinci 500 şirketleri, 12 sektörde ihracatını düşürürken, 11 sektörde artırma performansı gösterdi.

İkinci 500'ün ihracat notu yüksek

Pandeminin en yoğun yaşandığı 2020 yılı ile salgından göreceli olarak çıkış yılı kabul edilen 2021'e ilişkin ihracat değerlendirmesi yaptığımızda **İSO İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu**'nun performansının, **İSO 500** Büyük şirketlerinden daha yüksek olduğu ortaya çıkıyor. 2020'de Türkiye genel ihracatı yüzde 6.2 küçülürken, **İSO 500** Büyük'teki küçülme yüzde 12.8 olarak gerçekleşti. Aynı yıl **İSO İkinci 500**'ün ihracatı, yüzde 1.2 oranında arttı. Geçen yıl da **İSO 500** Büyük ihracatını yüzde 33.9 büyütürken, **İSO İkinci 500**'ün ihracat büyümesi yüzde 35.4 şeklinde gerçekleşti.

İstanbul Sanayi Odası'nın Türkiye'nin en büyük **sanayi** firmalarını belirlediği Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu (İlk 500 BSK) ve Türkiye'nin **İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu** (İkinci BSK) çalışanları, Türkiye ihracatının neredeyse yarısının ilk 1000 firma tarafından yapıldığını ortaya koyuyor.

Buna göre 2021 yılında en büyük ilk 1000 firma toplamda 99,3 milyar dolarlık ihracat yaparken, bu değer Türkiye ihracatının yüzde 44,1'ine denk geliyor. Geçmiş yıllarda da ilk 1000'in benzer performans sergilediği görülüyor. İlk 1000'in ihracattan aldığı pay 2019'da 46,1; 2020'de 43,7 olarak hesaplanmıştı.

İstanbul Sanayi Odası'nın başarı ile yürüttüğü araştırmalarında, Birinci 500 ile İkinci 500 **Sanayi** Kuruluşu'nu ihracata dayalı faaliyetleri açısından karşılaştırdığımızda, ağırlıklı küçük ve orta boy **sanayi** kuruluşlarını temsil ettiğine vurgu yapılan 2'nci 500 Büyük lehine sonuçlar ortaya çıkıyor.

Pandeminin en yoğun hissedildiği 2020 yılına baktığımızda genel ihracatın yüzde 6,2'lik bir düşüş yaşadığı görülüyor. Bu düşüşün nedenleri ise malum. Dünyada tüm dengeleri alt üst eden pandemi ko-

şullarında Türkiye'nin genel ihracatının, pek çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkenin üstünde performans sergilediği ifade edilebilir. 2020 yılında **İSO 500** Büyük ihracatının performansı genel ihracatın da altında kalarak, yüzde 12,8 oranında gerileme gösterdi. İkinci 500 **Sanayi** Kuruluşu çatısı altında bulunan şirketler ise 2020 yılı ihracatında önemli oranda performans sergiledi. 2020 yılında genel ihracatı yüzde 6,2, **İSO 500** Büyük ihracatı da yüzde 12,8 oranında gerilerken, **İSO İkinci 500**'ün ihracatı yüzde 1,2 artış kaydetti.

Gelelim, 2021 rakamlarına. Geçen yıl İlk 500 BSK'nın ihracatı yüzde 33,9 oranında artarak 85,8 milyar dolar oldu. 2021 yılında **İSO 500**'ün ihracat performansı, Türkiye'nin genel ihracat performansının 1,1 puan üzerinde (Türkiye ihracatı yüzde 32,8 yükseldi) gerçekleşti. Böylece **İSO 500** tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşıldı.

KOBİ'lerin ihracatı rekor seviyede

Aynı yılda **İSO İkinci 500**'ün ihracatı yüzde 35,4 oranında artarak 13,5 milyar dolar ile rekor seviyeye ulaştı. İkinci 500 BSK'nın da ihracatı, Türkiye'nin toplam ihracatı ve toplam **sanayi** ihracatından daha hızlı bü-

yüdü. İkinci 500 BSK'nın Türkiye ihracatından aldığı pay da yüzde 6 oldu. Bu oran 2019'da yüzde 5,4; 2020'de yüzde 5,9 olarak hesaplanmıştı. Sektör bazında en fazla ihracat yapan sektör ise 1,9 milyar TL ile tekstil ürünlerinin imalatı oldu. Bu sektörü 1,6 milyar dolarlık ihracatla ana metal **sanayi**, 1,55 milyar dolarlık ihracatla da gıda ürünlerinin imalatı izledi.

Son iki yıllık rakamlara bakarak şu değerlendirme rahatlıkla yapılabilir. 2020'de genel ihracatın daha yüksek oranda gerilemesinin önüne geçen İkinci 500 **Sanayi** şirketleri, pandemi döneminde de, salgından göreceli olarak çıkış dönemi olarak kabul edebileceğimiz geçen yıl da oransal olarak daha iyi sınıvverdi. Bu durumun ortaya çıkmasında, dış pazarların taleplerine

sanayi devlerine göre daha esnek yapıları ile iyi hizmet verebilme kabiliyetinin avantajını kullanan **İSO İkinci 500** üyeleri, aynı zamanda yüksek teknoloji gerektirmeyen, bu açıdan da çip benzeri ihtiyaçları daha az hisseden üretim yapısıyla da pazarlarında öne çıkmayı bildi.

İyi performans sektörleri nasıl yansıdı?

Genel ihracatın ve **İSO 500** ihracatının üstünde performans sergilemesine karşın **İSO İkinci 500 Sanayi** Kuruluşu'nun 2020 ihracatına sektörel açıdan baktığımızda; 11 sektörün ihracatını artırmış olduğunu, 12 sektörün ise düşürdüğünü görüyoruz (Tütün sektörü listeye dahil edilmemişti).

İSO İkinci 500'ün 2021 yılı ihracat performansına sektörel açıdan baktığımız-

İlk 1000'de ihracat yüzde 33,2 yükseldi

En büyük 1000 firmanın ihracat performansına daha yakından baktığımızda, 2021 yılında iktisadi ve sosyal faaliyetlere geri dönüş ve ekonomilerdeki hızlı toparlanmaya bağlı olarak küresel ticarete önemli bir büyüme yaşandı. Dünya ticaretindeki bu büyüme, Türkiye'nin ihracatını da pozitif etkilerken küresel tedarik zincirlerindeki değişim de önemli bir ilave tedarik talebi yarattı. Bütün bu gelişmelerin etkisiyle 2021 yılında Türkiye'nin toplam ihracatı artışı yüzde 32,8; **sanayi** ihracatı artışı yüzde 33,2 ile birbirine oldukça yakın gerçekleşti.

da imalat **sanayinde** 25 sektör içinde 20 sektörün ihracatını artırdığını ifade edebiliriz. İmalat **sanayinde** ihracatı büyük sektörler içinde en yüksek artışlar yüzde 49,9 ile elektrikli teçhizat imalatı **sanayinde**, yüzde 49,4 ile gıda ürünlerinin imalatı **sanayinde**, yüzde 37,3 ile ana metal **sanayinde** ve yüzde 36,5 ile tekstil **sanayinde** gerçekleşti. İhracat artışları metal eşya **sanayinde** yüzde 59, makine ve ekipman **sanayinde** yüzde 93,8, mobilya **sanayinde** yüzde 115,5 ve giyim eşyaları **sanayinde** yüzde 11,5 oldu. 2021 yılında motorlu kara taşıtları **sanayi** ihracatı yüzde 11,9, kimyasallar ve kimyasal ürünler **sanayi** ihracatı yüzde 5,8, kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması ihracatı yüzde 57,6 oranında geriledi.

KOBİ'lerde yabancı payı artıyor

Türkiye'nin İkinci Büyük 500 Sanayi Kuruluşu listesinde yabancı sermaye paylı firmaların sayısı geçen yıl 74'e çıkarak, araştırmanın yapılmaya başladığı ilk tarihten bu yana en yüksek seviyeye ulaştı. İkinci 500'e bu yıl 5 yeni yabancı sermaye paylı kuruluş daha katıldı. İlk 1000'de yer alan yabancı sermayelilerin sayısı ise 183 oldu. 2020'de bu sayı 179, 2019'da ise 181'di

Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasında yabancı sermaye paylı şirketlerin sayısı 74'e çıkarak, araştırma tarihindeki en yüksek seviyeyi gördü. İlk 500'de yabancı sermaye paylı şirketlerin sayısı yıldan yıla düşerken, ikinci 500'de ağırlığı artıyor. Buna göre, 2021 yılında yabancı sermaye paylı kuruluş sayısı 5 adet artarak 74'e yükseldi. Böylece 2012 yılındaki en yüksek seviye olan 72 kuruluş sayısı aşıldı. Yabancı sermaye paylı kuruluşların sayısında firmaların sermaye yapılarındaki değişimlerin yanı sıra ISO 500 ile ISO İkinci 500 arasındaki geçişler de etkili oldu.

Daha karlı performans

Araştırmaya bakıldığında, yabancı sermaye paylı kuruluşların ekonomik büyüklüklerdeki payı arttı. ISO İkinci 500'de yabancı sermaye paylı kuruluşların sayısında 2021 yılında yaşanan artış, bu kuruluşların temel büyüklüklerden aldıkları payları da pozitif etkiledi. 2021 yılında ISO İkinci 500 kapsamındaki 74 yabancı sermaye paylı kuruluşun üretimden satışlar içinden aldığı pay yüzde 14,4'ten yüzde 14,8'e yükseldi. Üretici fiyatlarıyla brüt katma değer içinden alınan pay da yüzde 16,8 den yüzde 16,9'a çıktı. Dönem kar ve zarar toplamı içindeki payı yüzde 17,3'ten yüzde 17,6'ya yükseldi. Yabancı sermaye paylı kuruluşların karlılık performansı da diğer kuruluşlara göre daha yüksek gerçekleşti. Buna ila-

İlk 500'de yabancı payı azalıyor

ISO İlk 500'deki artışın aksine İlk 500'de yabancı sermaye paylı şirketlerin sayısı son yıllarda düşüş eğiliminde. ISO 500 araştırmasının sonuçlarının hatırlatmak gerekirse, listedeki yabancı sermaye paylı kuruluşların sayısı geçen yıla göre bir adet azalarak 109'a düştü. 2021 yılında ISO 500'deki 109 yabancı sermaye paylı kuruluşun toplam üretimden satışlar içindeki payı yüzde 31,3'den yüzde 28,6'ya, üretici fiyatlarıyla brüt katma değer içindeki payı ise yüzde 40'dan yüzde 36,1'e geriledi. Benzer şekilde dönem kar ve zarar toplamı içindeki payı yüzde 22,7'den yüzde 22,1'e, faiz amortisman ve vergi öncesi kar ve zarar toplamı içindeki payı yüzde 25,8'den yüzde 23,5'e, ihracat içindeki payı yüzde 43'den yüzde 36,8'e geriledi. ISO 500'deki yabancı sermaye paylı kuruluşların ihracatı 2021 yılında yüzde 14,6 artışla 27,6 milyar dolardan 31,6 milyar dolara çıktı. Bu kuruluşların genel ihracattaki payı ise 2020'de yüzde 16,3 iken, 2021'de yüzde 14 olarak gerçekleşti. 2020 yılında 19 alt sektörde yabancı sermaye paylı kuruluş faaliyetleyen 2021'de bu sayı 20 alt sektör olarak gerçekleşti.

ve olarak faiz, amortisman ve vergi öncesi kar ve zarar toplamındaki payları da yüzde 15,1'den yüzde 15,5'e yükseldi. Yabancı sermaye paylı kuruluşların ihracat içinden aldıkları pay ise yüzde 16,2'den yüzde 17,9'a yükseldi. Ücretli çalışanlar payı da yüzde 12,5'ten yüzde 13,7'ye ulaştı.

2021 yılında ISO İkinci 500'ün birçok alanda gösterdiği büyüme performansında yabancı sermaye paylı kuruluşların katkısının arttığı görüldü. Bu artışta, hem yabancı sermaye paylı kuruluş sayısındaki yükseliş hem de üretimden satışlar ve kar gibi göstergelerdeki daha yüksek performanslar etkili oldu. ISO İkinci 500'de yabancı sermaye paylı kuruluşların 2020 yılında 1,62 milyar dolar olan ihracatı, 2021 yılında yüzde 49, 3 artarak 2,41 milyar dolara yüksel-

di. Bu artış ISO İkinci 500'de yüzde 35,4 olan ihracat artışının üzerinde bir performansla işaret ediyor. Böylece ISO İkinci 500'de yer alan yabancı sermaye paylı kuruluşların Türkiye'nin toplam ihracatı içindeki payı 2020 yılında yüzde 0,95 iken 2021 yılında yüzde 1,07'ye yükseldi.

ISO İkinci 500'de yer alan kuruluşlar 25 alt sektörde faaliyet gösterirken, bu sektörler arasında yabancı sermaye paylı kuruluşların faaliyet gösterdiği sektör sayısı 2020 yılında 20 iken 2021 yılında 19'a indi. En çok yabancı sermaye paylı kuruluşun faaliyet gösterdiği alt sektörler; 11 firma ile motorlu kara taşıtları imalatı, 8 firma ile plastik ve kauçuk ürünleri imalatı ile mineral ürünler imalatı, 7 firma ile elektrikli teçhizat ürünleri imalatı oldu.

Yüksek teknolojide gidilecek çok yol var

ISO İlk 1000 BSK, Türkiye **sanayisinin** yüksek katma değerli ve yüksek teknoloji yoğunluklu sektörler dönüşüm ihtiyacını net bir şekilde ortaya koyuyor. Buna göre, İlk 500 BSK'da yaratılan brüt katma değerde düşük ve orta-düşük teknoloji yoğunluklu **sanayilerin** payının yüzde 65,7; İkinci 500 BSK'da ise yüzde 72 olduğu görülüyor. Özellikle KOBİ'lerin ağırlıklı olduğu İkinci 500 BSK'da ilerlemenin daha sınırlı olduğu dikkat çekiyor.

Türkiye'nin 1000 büyük **sanayi** kuruluşunun teknoloji yoğunluğuna göre yarattığı katma değer incelemesi, Türkiye **sanayisinin** yüksek katma değerli ve yüksek teknoloji yoğunluklu sektörler dönüşüm ihtiyacını gözler önüne seriyor. Özellikle **ISO İkinci 500 BSK** sonuçları, ölçüm yapılan son dokuz yıldır bu konuda ilerlemenin sınırlı olduğuna işaret ediyor. İlk 500 BSK'da düşük ve orta-düşük teknoloji yoğunluklu **sanayilerin** yaratılan katma değerdeki payı yüzde 65,7 olurken, İkinci 500 BSK'da bu oran yüzde 72'ye çıkıyor.

ISO İlk 500 BSK ve İkinci 500 BSK'da kuruluşların teknoloji yoğunluklu sektör grupları itibarıyla yarattıkları katma değer dağılımı da inceleniyor. Teknoloji yoğunluklu sektör grupları içinde sadece imalat **sanayi** firmaları yer alıyor. Teknoloji yoğunlukları itibarıyla 4 sektör grubu bulunuyor. Bunlar düşük teknoloji yoğunluklu **sanayiler**, orta-düşük teknoloji yoğunluklu **sanayiler**, orta-yüksek teknoloji yoğunluklu **sanayiler** ve yüksek teknoloji yoğunluklu **sanayiler**.

Devler vitesi yükseltiyor

Bu bağlamda değerlendirildiğinde **ISO İlk 500 BSK**'da 2021 yılında yaratılan katma değer içerisinde en yüksek payı yüzde 33,3 ile düşük teknoloji yoğunluklu **sanayiler** alırken, bu

grubun aldığı pay 2020 yılıyla kıyaslandığında 4 puan azalmış durumda. Aynı dönemde orta-düşük teknoloji yoğunluklu **sanayilerin** payı 0,9 puan artarak yüzde 32,4'e yükseldi. 2021'de en büyük pay artışını 3,5 puan ile orta-yüksek teknoloji **sanayiler** grubu gösterirken, bu grubun payı yüzde 28,3'ye yükseldi. Son olarak yüksek teknoloji yoğunluklu **sanayiler** grubunun payı ise 2020 yılında yüzde 6,4 iken 2021'de yüzde 6,1'e geriledi. Böylece yüksek teknoloji yoğunluklu **sanayilerin** payı önceki iki yılda gözlenen hissedilir artışın ardından 2020 ve 2021 yıllarında da sınırlı düşüşler gösterdi.

İlk 500 BSK'da 2021 yılı itibarıyla listedeki 473 imalat **sanayi** firmasından 189'u düşük teknoloji yoğunluklu **sanayilerde** faaliyet gösterirken, 141 firma da orta-düşük **sanayilerde** yer alıyor. Orta-yüksek teknoloji yoğunluklu **sanayiler** kapsamında faaliyetlerini yürüten firma sayısı ise 129... Yüksek teknoloji yoğunluklu **sanayilerde** faaliyet gösteren firma sayısına bakıldığında 2020 yılında 16 olan seviye, 2021 yılında 14'ye geriledi. Türkiye'de **sanayinin** yüksek katma değerli ve yüksek teknoloji yoğunluklu sektörlerin payında 2018 ve 2019'da hissedilir bir artış yaşanırken, 2020 ve 2021'de ise sınırlı bir gerileme söz konusu. Buna rağmen

orta-yüksek ve yüksek teknoloji yoğunluklu sektörlerin katma değerden aldıkları pay 2019 yılında ilk kez yüzde 30 bandını aşarken, 2020'de yüzde 31,2'ye, 2021'de yüzde 34,4'e çıktı.

KOBİ'lerin ilerlemesi sınırlı

ISO İlk 500 BSK'da olduğu gibi İkinci 500 BSK'da da 2021 yılında yaratılan katma değer itibarıyla en yüksek payı yüzde 47,8 ile düşük teknoloji yoğunluklu **sanayiler** aldı. Söz konusu pay bir önceki yıla göre 1,4 puan arttı. Orta-düşük teknoloji yoğunluklu **sanayilerin** payı ise 2021 yılında 0,1 puanlık hafif artışla yüzde 24,2'ye yükseldi. Orta-yüksek teknoloji yoğunluklu **sanayiler** grubunun payı 2020 yılında yüzde 26,9 iken 2021 yılında 2,4 puan düşüşle yüzde 24,5'e geriledi. Yüksek teknoloji yoğunluklu **sanayiler** grubunun payı ise 2020'de yüzde 2,6 iken 2021 yılında kendi içinde önemli bir artışla yüzde 3,5 olarak gerçekleşti. 2021'de orta-yüksek teknoloji yoğunluklu **sanayilerde** faaliyet gösteren kuruluş sayısı ise 3 adet artarak 12'ye çıktı. Orta-yüksek ve yüksek teknoloji yoğunluklu sektörlerin katma değerden aldıkları paya bakıldığında 2020'de bu oran yüzde 29,5; 2021'de ise yüzde 29 olarak gerçekleşti.

Her iki şirketten biri Ar-Ge yapıyor

ISO İlk 500 BSK ve İkinci 500 BSK verileri ele alındığında en büyük 1000 firmanın 500'ünün Ar-Ge harcaması yaptığı görülüyor. İlk 500 BSK'dan 265 firma, İkinci BSK'dan ise 235 firma geçen yıl toplamda 9,98 milyar TL'lik Ar-Ge harcaması gerçekleştirdiğini açıkladı.

Bununla birlikte 2020 yılında yüzde 8,97 milyar TL'dir ve 2020 yılına göre yüzde 43,8 oranında artış gösterdi. Bir başka ifadeyle, yılsonu TÜFE enflasyonundan arındırıldığında reel bazda da yüzde 5,7 artış gerçekleşti. Bununla birlikte 2020 yılında yüzde 0,53 olan Ar-Ge harcamalarının üretimden satışlara oranı 2021'de yüzde 0,44'e geriledi. Bu gerileme üretimden satışların Ar-Ge harcamalarına göre çok daha yüksek artış göstermesinden kaynaklanıyor. 2021 yılında anket verilerine göre en yüksek Ar-Ge harcaması gerçekleştiren üç sektör 2020 yılına göre değişmedi ve yine sırasıyla motorlu kara taşıtları, elektronik ve elektrikli teçhizat sektörü oldu. 2021'de **ISO 500**'ün toplam Ar-Ge harcamalarının yüzde 62,9'unu bu üç sektördeki kuruluşlar gerçekleştirdi. Son yıllarda Ar-Ge harcamalarını önemli ölçüde artıran motorlu kara taşıtları sektörü, 2021'de **ISO 500**'ün toplam Ar-Ge harcamalarında yaşanan artışa da en yüksek katkıyı sağladı. **ISO İlk 500 BSK**'da Ar-Ge harcaması yapan kuruluş sayısının 2013 yılından itibaren gösterdiği kademeli artış 2018 yılına kadar sürmüştü, izleyen son üç yılda ise Ar-Ge yapan firma sayısı durağanlaşmıştı. 2019'da 262, 2020'de 271 olan Ar-Ge yapan firma sayısı 2021 yılında ise 265'e geriledi. Azalma daha çok gıda sektöründeki firmalardan kaynaklandı.

İkinci 500'deki artış İlk 500'den fazla

ISO İkinci 500'ün Ar-Ge performansı incelendiğinde ise Ar-Ge harcamalarının üretimden satışlara oranının değişmediği görüldü. 2021 yılında **ISO İkinci 500**'ün Ar-Ge harcamaları, anket verileri ile 1,31 milyar TL'ye

yükseldi ve 2020 yılındaki 875 milyon TL'lik harcama tutarına göre yüzde 49,8 oranında arttı. Böylece Ar-Ge harcamalarında 2021 yılında görece hızlı ve reel olarak da pozitif bir gelişme gözlemlendi. **ISO 500**'deki yüzde 43,8'lik artış ile kıyaslandığında Ar-Ge harcamalarında daha yüksek bir büyüme söz konusu. Diğer taraftan anket verileri ile toplanan Ar-Ge harcamalarının üretimden satışlara oranı 2020 yılında yüzde 0,46 iken, 2021 yılında yüzde 0,39'a geriledi. Bu durum İkinci 500 BSK'daki büyümenin Ar-Ge faaliyetlerine kısmen yansımına işaret ediyor.

2021 yılında gelir tablosu verisi ile hesaplanan Ar-Ge harcamaları ise 882,9 milyon TL olarak ölçülürken, 2020 yılındaki 551 milyon TL'lik harcama büyüklüğüne göre yüzde 60,2 arttığı görülmüştür. Böylece gelir tablosu ile hesaplanan Ar-Ge harcamalarının üretimden satışlara oranı yüzde 0,29'dan yüzde 0,26'ya indi. 2021 yılında en yüksek Ar-Ge harcaması gerçekleştiren sektör hem anket verileri hem de gelir tablosu verileri ile motorlu kara taşıtları imalatı oldu. İkinci 500 BSK'da Ar-Ge yapan kuruluş sayısı, 2020'deki zor koşulların yol açtığı düşüşün ardından 2021'de yükselme eğilimine devam etti. 2021 yılında 235 olarak gerçekleşen bu sayı verinin toplanmaya başladığı 2012 yılından bu yana en yüksek seviyede gerçekleşti ve 2020'ye göre 13 adet arttı. Söz konusu grupta özellikle elektrikli teçhizat, mineral ürünler ve gıda ürünlerinin imalatı sektörlerinin etkili olduğu belirtiliyor.

ISO, "Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2021" Araştırmasının Sonuçlarını Açıkladı

İstanbul Sanayi Odası (ISO), Mayıs ayında açıkladığı "ISO Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2021" araştırmasının ardından, daha çok KOBİ niteliğindeki kuruluşları kapsayan "ISO Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2021" araştırmasının sonuçlarını da açıkladı.

2021 yılı Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (ISO İkinci 500) araştırması, her yıl olduğu gibi bu yıl da KOBİ'lerin mevcut durumu ve geleceği açısından önemli sonuçlar ortaya koydu.

İstanbul Sanayi Odası tarafından yapılan açıklamaya göre 2021 yılında ISO İkinci 500'ün üretimden net satışları yüzde 77,5 oranında artarak 191,1 milyar TL'den 339,2 milyar TL'ye yükseldi.

ISO İkinci 500'ün üretimden net satışları, 2019 yılındaki yüzde 14,2'lik nispi yavaşlamanın ardından pandeminin yaşandığı 2020 yılında yüzde 21,7 ile güçlü bir artış göstermişti. 2021 yılında ise iç ve dış talepteki toparlanmanın yanı sıra enflasyon ve döviz kurlarındaki artışın da etkisiyle ISO İkinci 500'ün üretimden satışları yüzde 77,5'lik artışla önemli ölçüde hızlandı.

Geçmiş dönemlerle kıyaslandığında, ISO İkinci 500'ün üretimden satışlarında bundan daha yüksek oranlı artışın serinin başladığı 1997 yılından bu yana sadece 1998 yılında gerçekleştiği görülüyor. Yüksek enflasyonun yaşandığı söz konusu yılda ISO İkinci 500'ün üretimden satışlarındaki artış yüzde 79,3 ile biraz daha yüksek gerçekleşmişti.

ISO İkinci 500'ün üretimden net satışlarındaki değişimler, yıl sonu TÜFE enflasyonundan arındırılarak incelendiğinde; 2021 yılında yüzde 30,4 ile oldukça güçlü bir reel artış yaşandığı görüldü. Bu artış, pek çok değişimin yaşandığı 2021 yılında dahi KOBİ'lerin esnek yapılarıyla üretim ve pazarlama faaliyetlerini başarı ile sürdürdüğünü ortaya koydu.

Reel değişimler hesaplanırken son yıllarda olduğu gibi yine yıl sonu TÜFE enflasyonu kullanıldı. Ancak 2021 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 36,08 iken ÜFE enflasyonu yüzde 79,89 düzeyinde idi. Dolayısıyla üretici fiyatlarının çok daha hızlı arttığını ve aradaki makasın rekor düzeyde açıldığını da akıldan tutmakta yarar var.

ISO İkinci 500'ün En Büyük Üç Şirketi

Üretimden net satışlar baz alınarak yapılan ISO İkinci 500'ün 2021 yılı sıralamasına bakıldığında; Ege Seramik 980,1 milyon TL ile ilk sırayı aldı. Onu çok küçük bir farkla 979,8 milyon TL ile Kozlu Gıda takip ederken Kangal Termik Santral 979,7 milyon TL ile üçüncü oldu.

ISO İkinci 500'ün bu yılki listesine 137 yeni sanayi kuruluşu girdi. Bunlardan 57 tanesi ISO 500'den ISO İkinci 500'e düşen şirketlerden oluştu. Listeye geçen seneki ISO 1000 dışından giren yeni firma sayısı 80 olurken 2020 yılının ISO İkinci 500 listesinden ISO 500'e çıkan firma sayısı ise 39 olarak gerçekleşti.

2020 yılında 578,9 milyon TL ile 251,6 milyon TL bandında üretimden net satış yapan şirketler ISO İkinci 500

sıralamasında yer alırken 2021 sonuçlarına göre bu bant 980,1 milyon TL ile 444,2 milyon TL arasında oluştu.

Türkiye'nin daha küçük ve orta ölçekli sanayi yapısını ortaya koyan ISO İkinci 500'ün sonuçlarına bakıldığında, pandeminin ardından yaşanan hızlı toparlanmaya yükselen enflasyonun eşlik ettiği 2021 yılında bazı göstergelerde oldukça parlak sonuçlar elde edilirken bazı göstergelerde arzu edilen seviyenin altında kaldığı görülüyor.

2021 yılında mali borçlar yüzde 75,9 oranında artarken geçmiş yıllardan farklı olarak diğer borçlardaki artış yüzde 102 ile daha yüksek gerçekleşti. Böylece mali borçların toplam borçlar içindeki payı yüzde 57,6'dan yüzde 54,2'ye inerken, diğer borçların payı yüzde 42,4'ten yüzde 45,8'e yükseldi. Başka bir deyişle faaliyetlerin finansmanında ve artan işletme sermayesi ihtiyacının karşılanmasında ticari borçlar çok daha fazla kullanıldı.

Borçların vadelerine göre gelişiminde ise kısa vadeli mali borçlardaki artış yüzde 96,7 oldu ve uzun vadeli mali borçlardaki yüzde 59,1'lik artışın üzerinde gerçekleşti. Mali borçlara göre daha yüksek artış gösteren diğer borçlar içerisinde ise kısa vadeli borçların payı yüzde 91,3 ile yüksek seviyesini korudu.

Bu verilere bakıldığında şunu net bir şekilde söylemek mümkün: ISO İkinci 500'de işletme faaliyetleri giderek daha fazla borçlanma ağırlıklı olarak finanse edilirken borcun vade yapısında da gözle görüldü bir kısalma söz konusu. Bunların yanı sıra 2021'de sanayicilerin bankalara olan borçlarından çok daha büyük bir hızla başka fir-

malara olan borçlarının artması da yeni bir durum olarak dikkat çekiyor.

Finansman koşullarının sıklaştığı ve kredi imkanlarının daraldığı bugünlerde, **sanayicilerimizin** içinde bulunduğu bu durum, zincirleme reaksiyon halinde gelişebilecek ödeme risklerine işaret etmesi bakımından endişe yaratıyor.

ISO İkinci 500'ün dikkat çeken bir başka göstergesi de teknoloji yoğun-

luklarına göre yarattıkları katma değer dağılımı. Bu verilere bakıldığında; en yüksek payı yüzde 47,8 ile yine düşük teknoloji yoğunluklu **sana-yiler** alırken bu grubun payının geçen yıla göre 1,4 puan artması dikkat çekiyor.

Benzer şekilde orta-düşük teknolojilerin payının ise 0,1 puan artarak yüzde 24,2'ye yükseldiği görülüyor. **ISO İkinci 500**'de orta-yüksek teknolojilerin payının 2,4 puan düşerek yüzde

24,5'e gerilemesi KOBİ'lerimizin bu alanda önemli bir eşiği aşmakta zorlandığını ortaya koyuyor.

Diğer taraftan yüksek teknolojilerin payının yüzde 2,6'dan yüzde 3,5'e çıkması da dikkat çekiyor. Yüksek teknolojilerin payındaki artış umut verici olsa da **sanayimizin** yüksek teknolojiye geçiş ihtiyacı son derece açık ve maalesef ölçüm yapılan son 9 yılda da önemli bir değişim söz konusu değil.

Sektörümüz, Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2021'de Yer Aldı

TÜRKİYE'NİN İKİNCİ 500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU - 2021

İKİNCİ 500 SIRA NO	KURULUŞLAR	BAĞLI BULUNDUĞU ODA / KAMU	ÜRETİMDEN SATIŞLAR (NET) (TL)
2021			
19	ÇAMSAN ORDU AĞAÇ SAN. VE TİC. A.Ş.	ANKARA	959.497.236 TL
20	ORMA ORMAN MAHSULLERİ İNTEGRE SAN. VE TİC. A.Ş.	İSPARTA	956.280.597 TL
42	VEZİRKÖPRÜ ORMAN ÜRÜNLERİ VE KAĞIT SAN. A.Ş.	VEZİRKÖPRÜ	926.253.866 TL
211	GÜRKAN OFİS MOBİLYALARI SAN. TİC. LTD. ŞTİ.	KAYSERİ	711.741.606 TL
242	MONDI MOBİLYA SAN. VE TİC. A.Ş.	KAYSERİ	667.390.771 TL
300	ASD LAMİNAT A.Ş.	DÜZCE	606.731.685 TL
301	BAMBI MOBİLYA YATAK SAN. VE TİC. A.Ş.	EGE BÖLGESİ	606.426.717 TL
388	KILIM MOBİLYA A.Ş.	KAYSERİ	530.415.809 TL
456	İNCİ MOBİLYA MALZEMELERİ TİC. SAN. A.Ş.	EGE BÖLGESİ	476.465.483 TL
460	CEHA BÜRO MOBİLYALARI A.Ş.	KAYSERİ	474.784.200 TL
483	ÇİLEK MOBİLYA A.Ş.	İNEGÖL	454.930.405 TL

www.ttmagazin.com
Temmuz - Ağustos Sayı 108

SEKTÖRDEN

“GNC AKADEMİ ile CNC alanında üretimi ve geleceği şekillendiriyoruz”

Talaşlı İmalat Sanayi’nde önemli bir güce sahip olan GNC Makina bünyesinde kurulan GNC Akademi üretim sektörüne nitelikli insan kaynağı kazandırma çalışmalarına devam ediyor. CNC operatörlerinin mesleki yeteneklerini artırmak amacıyla düzenlenen eğitim çalışmaları sektörde ilgiyle karşılanıyor. Bu kapsamda ISO ve Milli Eğitim Bakanlığı’na (MEB) bağlı okullar ile iş birliği yapan GNC Akademi, ilk çalıştayı Mesleki Teknik Anadolu Lisesi Öğretmenleri ile gerçekleştirdi.

GNC Makina’nın, Kurumsal Sosyal Sorumluluk kapsamında özverili çalışmalarla hayata geçirdiği projenin adı ‘Gelecek Nesillere Cesaret’. Gelişen teknolojilerin getirdiği yeni üretim modellerine uyumun anahtarının yetiştirilmiş insan gücü ve bu teknolojiye uygun insan kaynağı olduğunun bilinciyle hareket eden GNC Makina, üretim sektöründeki kalifiye eleman ihtiyacını gidermeye yönelik kolları sıvadı.

GNC Makina, eğitimin temelden başlaması gerektiğine inanıyor ve sistemi temelden güçlendirmek anlayışıyla önce öğretmenleri eğitiyor. Mesleki eğitimde bilgi ve deneyim eksikliği yaşayan meslek lisesi öğrencilerinin eğitimine katkıda bulunmayı hedefleyen GNC Makina, hem öğrencileri hem de velileri bilinçlendirmeye çalışıyor.

Geleceğin CNC operatörlerini yetiştiren meslek liselerinin torna tesviye alanında branş dersi veren ISO’nun ve MEB’e bağlı okulların da desteğini alan GNC Akademi, Mesleki Teknik Anadolu Liseleriyle bir program dâhilinde ortak çalışmalar yürütüyor.

Önümüzde kat edeceğimiz uzun bir yol var

GNC Makina Genel Müdürü Emre Seçkin, “Doğru iş gücü profilinin sektöre yönelimini sağlamak” amacıyla bu projeyi hayata geçirmek istediklerini söyledi. Seçkin, “Ülkemizde katma değeri yüksek üretim yapılması için üzerimize düşen görevi yapmaya hazırız. Sektöre nitelikli eleman yetiştirmek, teknolojik yatırım ve kapasite kullanım düzeyindeki verimliliği artırmak ve otomotivden

medikale savunma sanayinden havacılığa kadar tüm sektörlerin ortağı olmak istiyoruz” dedi.

GNC Akademi tarafından hem öğretmenlerin hem öğrencilerin mesleki algı, bilgi ve sektör deneyimlerini tazelemek ve artırmak hedefiyle gerçekleştirilen “Vizyoner Mesleki Eğitim Çalıştayı”, Mesleki Teknik Anadolu Lisesi Öğretim Görevlileri’nin katılımıyla 11 Haziran Cumartesi günü gerçekleşti. Tam gün süren çalıştayda; mesleki eğitimde okulların imkanları çerçevesinde öğretmen ve öğrencilerin güncel teknolojik bilgi ve deneyim ihtiyaçları tespit edildi.

GNC Akademi Müdürü Soley Agakay, “Talaşlı imalat sektörünün en büyük ihtiyaç noktası; yetiştirilmiş nitelikli operatördür. Biz de bu ihtiyaca yönelik kök sebepleri tespit ederek çözüm üretmeye başladık. Öğretmenlerden öğrenciye, öğrenciden ailesine kadar uzanan farkındalık ve bilinçlendirme aksiyonlarını sosyal sorumluluk kapsamında ele alarak; makina eğitimi alan ve bu alandan mezun olan çalışan adaylarının kendi mesleklerinde başarılı olmaları için elimizden gelen tüm desteği sağlamaya hazırız.” dedi.

GNC Akademi çatısı altında, moderatörlüğünü Çiğli 75. Yıl Metal Makine Teknolojisi Öğretmeni Gürol Degirmencioğlu’nun yaptığı çalıştaya, İstanbul’dan 8 makine teknik öğretmeni, ISO MEİP’ten Çağla Altıntaş, GNC Akademi Müdürü Soley Agakay ve GNC Makina Teknik Servis Takım Lideri İbrahim Mutlu katkı sağladı.

İKİ SEKTÖRDEN 159 FİRMA LİSTEDE

İSO İlk 1000'de tekstil ve hazır giyim güçlü büyüyor

YENERKARADENİZ/İSTANBUL

Tekstil ve hazır giyim sektörlerinin Birinci 500 BSK ve İkinci 500 BSK'daki sayısı her geçen yıl artıyor. Bu yıl her iki sektörden listeye giren firma sayısı 159 oldu. Pandemi yılı olan 2020 yılı hariç son 5 yılda İSO ilk 500'deki şirket sayısını her yıl artıran tekstil ve hazır giyim sektörleri bu yükselişini geçen yılda sürdürdü. Değişen tedarik zincirine bağlı olarak ön plana çıkan her iki sektörden geride bıraktığımız yıl İSO ilk 500 listesine giren şirket sayısı 54'ten 60'a çıktı. Listeye bu yıl 14 yeni şirket girdi. Liste'de 47 tekstil ve 13 de giyim şirketi yer aldı. Üretimden satışlarını yüzde 87 oranında artırarak 103 milyar TL'ye çıkaran her iki sektörden 60 şirketin ihracatı ise 4,3 milyar dolara yükseldi. Bir önceki dönem listeye giren 54 tekstil ve hazır giyim firmasının üretimden satışları 55 milyar TL, ihracatı ise 3,6 milyar dolar olarak gerçekleşmişti. Böylece her iki sektörün İSO 500'ün 2 trilyon TL'lik toplam üretimden satışlar içindeki payı yüzde 4,6'dan yüzde 5'e çıktı.

İlk 500'de 99 şirket

İSO ilk 500 araştırmasında üretimden satışlarda payını yükselten her iki sektör, ikinci 500 araştırmasında da önemli başarılar elde etti. Tekstil ve hazır giyim sektörleri, İSO ikinci 500'e de damga vurdu ve 99 şirket birden listede yer aldı. Söz konusu şirketlerin 81 tanesi tekstil sektöründe faaliyet gösterirken kalan 18'i de hazır giyim sektöründe yer alıyor. Araştırmada yer alan bilgilere göre tekstil sektöründe faaliyet gösteren ve listeye giren 81 şirketin 8'i ismini açıklamazken, ismini açıklayan 73 şirketin üretimden satışları 46,2 milyar TL, net satışları ise 51,2 milyar TL olarak gerçekleşti. Tekstil sektörü söz konusu rakamlar ile listede gıda sektörünün ardından en başarılı ikinci sektör olarak öne çıktı. Bir önceki dönem tekstil sektöründen listeye giren şirket sayısı 86, bu şirketlerin üretimden satışları da 28 milyar TL idi.

Tekstil sektöründen ilk sırada

2021 İSO İkinci 500 listesinde tekstil sektörünü temsilen ilk sırada Empera Halı yer aldı. Listeye bu yıl ilk kez üstelik 11. sıradan giren Gaziantep merkezli şirketin üretimden satışları 968 milyon TL'ken, ihracatı ise 103 milyon dolar olarak gerçekleşti. Tekstil sektöründe ikinci sırada ise İstanbul merkezli Telateks Tekstil yer aldı. Genel sıralamada 17. Sırada yer alan Telateks'in üretimden satışları da 961 milyon TL oldu. Telateks'i 941 milyon TL üretimden satışları ile Bursa merkezli Özdilek Ek Tekstil, 940 milyon TL satış ile Kayseri merkezli Beşler Tekstil, 930 milyon TL ile İstanbul merkezli Aydın Mensucat, 876 milyon TL ile Denizli merkezli Gamateks Tekstil ve 864 milyon TL ile Oğuz Tekstil izledi. Bir önceki dönem İSO ikinci 500 listesine tekstil sektöründen 86 şirket listeye girmişti ve bu şirketlerin ismini açıklayanların üretimden satışları da 28 milyar TL olarak gerçekleşmişti.

Hazır giyimden 18 şirket listede

Tekstil sektörü ile birbirini tamamlayan hazır giyim sektöründen ise İSO İkinci 500 listesine giren şirket sayısı 2021'de 18 olarak gerçekleşirken, bunlardan ismini açıklayan 17 şirketin üretimden satışları 11,8 milyar TL'ye çıktı. 2020'de ise hazır giyim sektöründen İSO ikinci 500 listesine giren şirket sayısı 26, üretimden satışları da 8,4 milyar TL idi. Hazır giyim sektöründe 14 adet ile İstanbul merkezli şirketlerin ağırlığı belirgin bir şekilde kendini hissettirdi. Hazır giyim sektöründe İSO İkinci 500'de ilk sırada 962 milyon TL'lik üretimden satışları ile İstanbul Merkezli Aster Tekstil yer aldı. Şirket genel sıralamada bir önceki döneme göre 36 sıra birden yükselerek 52. Sıradan 16. Sıraya çıktı. Sektörde ikinci sırada 931 milyon TL üretimden satışları ile Erak Giyim, 889 milyon TL üretimden satışları ile Özak Tekstil, 881 milyon TL ile Hayri Uğur Tekstil ve 806 milyon TL ile Eroğlu Giyim takip etti.